

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania Z. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2017 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

1. odrzuca skargę

**2. zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego
kwotę 2.400 zł (dwa tysiące czterysta) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 grudnia 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...), III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił częściowo apelację ubezpieczonego Z. B. i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 października 2014 r. oraz decyzję organu rentowego z dnia 25 kwietnia 2014 r. w ten sposób, że - poczynając od dnia 22 kwietnia 1998 r. - do ustalenia wysokości jego emerytury przyjął wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 151,64% oraz kwotę bazową obowiązującą w chwili nabycia prawa do emerytury.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że ubezpieczony przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę pobierał rentę inwalidzką, istniała zatem możliwość dwojakiego sposobu liczenia wysokości emerytury przez przyjęcie za podstawę wymiaru podstawy wymiaru renty inwalidzkiej w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do renty inwalidzkiej albo podstawy wymiaru ustalonej na nowo w myśl art. 7 ustawy. Wniosek ubezpieczonego z dnia 18 marca 1998 r. o emeryturę nie został rozpoznany w aspekcie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1991 r. Nr 104, poz. 450), choć w rubryce dotyczącej ustalenia podstawy wymiaru pozostawił wówczas puste pole.

Skarga kasacyjna organu rentowego została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, tj. art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) przez niezastosowanie tego przepisu i nieograniczenie wypłaty przeliczonej emerytury ubezpieczonego do okresu trzech lat poprzedzających wyrok Sadu Apelacyjnego. Organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w ten sposób, że wypłatę przeliczonej emerytury ubezpieczonego ogranicza się do okresu trzech lat poprzedzających wydanie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 8 grudnia 2015 r. (III AUa (...)) oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Ubezpieczony wniósł o oddalenie skargi, podnosząc, że skarżący nie dostrzegł, iż Sąd drugiej instancji orzekł tylko o okresie, w jakim emerytura ulega przeliczeniu, a nie o zobowiązaniu organu rentowego do wypłaty wyrównania tak przeliczonego świadczenia. Kwestię tę pozostawił do rozstrzygnięcia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, który rozstrzygnął ją w decyzji z dnia 2 lutego 2016 r., wydanej wskutek złożenia przez ubezpieczonego wniosku w tym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 366 k.p.c., wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot

rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Przedmiotem rozstrzygnięcia przez Sąd Apelacyjny w sprawie objętej skargą kasacyjną było ustalenie wysokości emerytury ubezpieczonego stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, przewidującego dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do renty inwalidzkiej, jako podstawę wymiaru emerytury podstawę wymiaru renty inwalidzkiej - w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do renty inwalidzkiej albo podstawę wymiaru ustaloną na nowo w myśl art. 7.

W procesie niwelacji skutków zajścia ryzyka w prawie zabezpieczenia społecznego wyróżnia się ustalenie uprawnień oraz obliczanie wysokości świadczeń, a także etap związany z wypłatą należnego świadczenia. Stwierdzenie nabycia prawa do świadczenia polega na stwierdzeniu przez właściwy podmiot zajścia chronionego prawem ryzyka, spełnienia przez ubezpieczonego warunków oraz zachodzenia przesłanek ekskludujących to prawo. Następnie dokonywane jest ustalenie wysokości nabytego świadczenia, którego efektem jest wyrażenie przysługującego świadczenia w wartościach kwotowych.

Do wymienionych etapów postępowania w sprawie o świadczenia odnoszą się przepisy działu VIII ustawy zatytułowanego „Zasady ustalania świadczeń” oraz inne przepisy prawa materialnego. Przepisem prawa materialnego, którego niezastosowanie - zdaniem Sądu Apelacyjnego - wpłynęło na błędne ustalenie wysokości emerytury, jest art. 8 ust. 1 ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, określający właściwą podstawę wymiaru dla określonej grupy emerytów.

Ostatnim etapem jest wypłata świadczenia, która w kontekście emerytur i rent aktualnie jest uregulowana w rozdziale 3 zatytułowanym „Ogólne zasady wypłaty świadczeń”, działu IX ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jednym z przepisów znajdujących się w tym rozdziale jest art. 133, zgodnie z którym w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż (pkt 1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3 albo (pkt 2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa

w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

Zgodnie z twierdzeniem skarżącego, skarga kasacyjna dotyczy wyłącznie daty, od której wyrokiem Sądu Apelacyjnego przyznano emeryturę, jedynym zaś sformułowanym jej zarzutem jest naruszenie art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez przekroczenie ram czasowych wynikających z tego przepisu. Jest natomiast niewątpliwe, że rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego odnosiło się do spornego między stronami ustalenia wysokości należnego świadczenia, a nie do procedury wypłaty, w tym do ustalenia okresu, za jaki świadczenie powinno być wypłacone; nie było to przedmiotem sporu między stronami.

Jeżeli w ocenie skarżącego zakres sporu dotyczył również ustalenia okresu należnej wypłaty, to na podstawie art. 351 § 1 k.p.c. przysługiwał mu wniosek o uzupełnienie wyroku. Ewentualne pominięcie przez sąd w sentencji orzeczenia kończącego sprawę o całości żądania, stwarza stronie uprawnienie do domagania się uzupełnienia orzeczenia, nie daje natomiast podstawy do zaskarżenia orzeczenia z tej przyczyny.

Obecnie nie można zaskarżyć orzeczenia, które nie istnieje. Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, środek odwoławczy dotyczący przedmiotu nieobjętego rozstrzygnięciem w sentencji zaskarżonego orzeczenia podlega odrzuceniu jako niedopuszczalny z powodu braku substratu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 25 lutego 1997 r., II CKN 15/97, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 89; 11 września 2002 r., V CKN 1165/00, LEX nr 57221; 19 lipca 2006 r., I CZ 35/06, LEX nr 584195; 10 listopada 2009 r., II PZ 19/09, LEX nr 574537; 4 lutego 2011 r., I UZ 174/10, LEX nr 1391158, 21 września 2011 r., II PK 34/11, LEX nr 1103014).

Uwzględniając to, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398⁶ § 3 k.p.c.). Orzeczenie o kosztach opiera się na podstawie art. 98 w związku z art. 398²¹ oraz art. 391 § 1 i 397 § 2 k.p.c.

